

A szexuális erőszakkal társult emberölések bemutatása

Presentation of Sexual Homicides

ERDÉLYI Ákos¹

Az emberölés cselekmények minden esetben kiemelt figyelmet érdemelnek a nyomozóhatóság részéről is. Különösen igaz ez azokra az esetekre, amelyek valamilyen oknál fogva különös, olykor bizarr elemekkel követnek el. Annak ellenére, hogy a szexuális emberölés hazánkban alacsony prevalenciájú bűncselekmény, sajátos jellege miatt mindenképpen szükséges írni róla. Jelen tanulmány célja bemutatni a szexuális emberölések alapvető jellegét, epidemiológiai és kriminológiai aspektusait, szakirodalmi áttekintés segítségével.

A szexuális emberölés cselekmény világszerte alacsony prevalenciájú bűncselekmény, ennek ellenére szép számmal találkozunk olyan nemzetközi empirikus kutatásokkal, amelyek kvalitatív módszertant alkalmazva igyekeznek minél részletesebben és minél komplexebb módon vizsgálni a jelenséget. A szexuális erőszakkal társult emberölések számos, főként konceptualitásbeli kérdést vetnek fel, amire ez idáig nem sikerült válaszokat találni. Ugyanakkor nem kérdés, hogy kiemelt társadalomra való veszélyessége, valamint az elkövetés speciális körülményei okán elengedhetetlen, hogy megismerjük a cselekményt és annak fontosabb aspektusait, amiből a rendészeti-rendvédelmi gyakorlat is nagyban profitálhat. Az azonosított eredmények többek között jól felhasználhatók az elkövetői profilalkotás során, valamint további speciális nyomozástámogató eljárások alkalmazásakor.

Kulcsszavak: szexuális erőszak, szexuális emberölés, kriminológia, kriminálpszichológia

¹ Pszichológus, kriminológus, PhD-hallgató, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Köszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti Magatartástudományi és Kriminálpszichológia Tanszék, e-mail: erdelyi.akos@stud.uni-nke.hu

Homicides always deserve special attention from the investigative authorities and law enforcement agencies. This is especially true for those cases which, for some reason, are committed with strange, sometimes bizarre elements. Sexual homicide, as a criminological term, fortunately has a low prevalence in Hungary, but due to its specific nature, it is definitely necessary to write about it. The aim of this study is to present the basic nature, epidemiological and criminological aspects of sexual homicides with a review of the relevant literature.

Sexual homicides are crimes with low prevalence worldwide, despite this we encounter a large number of international empirical studies that use qualitative methodology to examine the phenomenon in the most detailed and complex way. Homicides associated with sexual violence raise many, mainly conceptual questions to which no answers have been found so far. However, there is no question that due to the high level of danger to society and the special circumstances of the commission of the sexual homicides, it is essential to learn about the act and the most important aspects of the sexual homicides from which law enforcement practice can also benefit greatly. The identified results can be used in offender profiling and in the application of special investigative support procedures.

Keywords: sexual violence, sexual homicide, criminology, criminal psychology

Bevezetés

„Ezután azt mondta Káin a testvérének, Ábelnek: Menjünk ki a mezőre! Amikor a mezőn voltak, rátámadt Káin a testvére, Ábelre, és meggyilkolta. Akkor az Úr megkérdezte Káintól: Hol van Ábel, a testvéred? Káin ezt felelte: Nem tudom! Hát őrzője vagyok én a testvéremnek? De az Úr így szólt: Mit tettél? Testvéred kiontott vére hozzám kiált a földből! Most azért légy átkozott, kitesztva arról a földről, amely megnyitotta a száját, hogy befogadja testvéred véré, amelyet kiontottál! Ha a földet műveled, többé ne adj neked termő erejét! Bujdosó és kóborló légy a földön! Ekkor Káin azt mondta az Úrnak: Nagyobb a bűntetésem, semhogy elhordozhatnám. Íme, elűztél ma erről a termékeny vidékről, és el kell rejtőznöm színed előtt. Bujdosó és kóborló lettem a földön, és meggyilkolhat bárki, aki rám talál. De az Úr azt felelte neki: Nem úgy lesz! Ha valaki meggyilkolja Káint, hétszeresen kell bűnhődnie. Ezért jelet tett az Úr Káinra, hogy senki se üsse agyon, ha rátalál.”

(Mózes első könyve)

A világ kezdete óta az emberölés minden társadalmi kultúrában jelen volt. Számos aspektusa változott az idők során: az elkövetés motivációja, célja, az elkövetési magatartások és eszközök jóval változatosabbak lettek. Egyvalami azonban nem változott: az emberölés büntetett kiemelt tárgyi súlyú deliktum, amelynek elkövetése mögött gyakran valamilyen mentális zavar húzódik, ennek alapján pedig a büntető igazságszolgáltatás fokozott érdeklődésre számot tartó kérdéskörei közé tartozik. Ugyanakkor a jelenség jóval

összetettebb, minthogy azt csupán egyetlen tudományterület szemszögén keresztül megértjük. A büntetőjog-tudományok mellett kiemelt figyelmet fordít az emberölés-vizsgálatokra a pszichológia- és pszichiátriatudomány, a szociológia, az orvostudomány vagy akár az alkalmazott matematika.

A szexuális emberölés jelenségét az emberölés-cselekmények között is fokozott érdeklődés övezi – mutat rá Eichinger és Darjee (2021). Mint írják, a szexuális emberölés a társadalom számára túlmisztifikált jelenség, amelyet a televíziós sorozatok és mozifilmek gyakran ki is használnak. Mivel a médiareprezentációk szenzációhajhász módon jelenítik meg a szexuális emberölést, így úgy tűnhet, hogy prevalenciája igen magas – ezzel ellenében azonban a valóság az, hogy előfordulási gyakorisága az ilyen jellegű bűncselekményeknek viszonylag alacsony: az emberölés bűncselekményeknek mindössze 1–5%-a szexuális jellegű.²

Az első híres-hírhedt szexuális (sorozat)gyilkosnak Hasfelmetsző Jack-et tartják,³ azonban már jóval az 1800-as éveket megelőzően is maradtak fenn olyan írásos dokumentumok, amelyek alátámasztják: a szexuális emberölés jelensége jóval idősebb, mint azt gondolnánk. Az 1400-as évek első felében egy francia gróf, Gilles de Rais – aki *A kékszakállú herceg vára* című történet és az abból született Bartók-opera főszereplője – kastélyában több, egyes források szerint százötven fiatal fiúgyermeket is megkínzott, megerőszakolt, majd brutális módon megölt. Az 1560–1590-es évek között Bedburgban követtek el több, a közvélekedést jelentősen foglalkoztató, megmagyarázhatatlan gyilkosságot: a kiskorú áldozatok testét szétmarcangolva fedezték fel, míg belső szerveiket valami vagy valaki elfogyasztotta. A lakosság vérfarkasra gyanakodott – ebben a korban a megmagyarázhatatlan jelenségeket előszeretettel tulajdonították természetfeletti erőknek –, majd megállapítást nyert, hogy a gyilkosságokat Peter Stumpp követte el, aki feltételezhetően paranoid skizofréniában szenvedett, és gyakran hitte azt, hogy farkassá változik át.⁴

Ugyancsak a 16. század második felében, ezúttal Nürnbergben végezték ki Nicklaus Stüllert, aki a dokumentumok alapján több állapotos nővel is végzett oly módon, hogy hasukat felvágta, az 1800-as évektől pedig számos hasonló tematikájú esetet jelentettek Olaszországból, Spanyolországból, Franciaországból és az Egyesült Államok területéről.⁵

A szexuális emberölés epidemiológiai aspektusai

A szexuális emberölés epidemiológiai adatai kapcsán mind nemzetközi, mind hazai szinten kevés adat áll rendelkezésünkre.

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Iroda, az FBI beszámolója szerint 1976 és 2012 között 709 075 személyt vettek őrizetbe gyilkosság elkövetése miatt – ebből mindösszesen 5955 esetet kezeltek szexuális emberölésként. Az elkövetők átlagéletkora 26 év volt:

² EICHINGER–DARJEE 2021; CHAN 2017; CHAN–BEAUREGARD 2016; FRANCIS–SOOTHILL 2000.

³ IVASKEVICS 2020; INNES 2007.

⁴ LOHNER – BENCZE – BATHÓ–CSOMBOK 2023.

⁵ VRONSKY 2004.

a legfiatalabb 7, míg a legidősebb elkövető 76 éves volt, míg a teljes elkövetői kört nézve, a szexuális emberölést elkövetők 89%-a tizennyolc évnél idősebb volt. Az eszköz- és fegyverhasználat vonatkozásában elmondható, hogy a szúró-vágó eszközök használata az esetek 29,3%-ában volt tetten érhető, míg a testi, fizikai erőbehatást igénylő magatartásmód (megfojtás, ütlegelés, rugdosás és taposás) az esetek 42,9%-ára volt jellemző. A lőfegyverek használata elenyésző volt – a szexuális emberölések esetében inkább a közelséget igénylő elkövetési módok dominálnak.⁶ „Az 1948 és 2010 között Kanadában elkövetett szexuális erőszakkal társult emberölések eseteinek 21,4%-ában a gyilkosság az áldozat lakásán, 20,6%-ában nyilvános helyen, 36,3%-ában erdős területen történt. A test megcsonkítása az esetek 25%-ára, míg darabolása 6,3%-ára volt jellemző. A nemi szervek megcsonkítása az esetek 5,4%-ában volt jelen. Az elkövetők 61,4%-a külterületen rejtette el a holttestet.”⁷ Nekrofil jegyek az amerikai esetek 7,6%-ában, míg a kanadai esetek 10,1%-ában voltak azonosíthatók. Az elkövetőkről elmondható, hogy

- jellemzően átlagos testalkatúak (80%),
- többségük egyedülálló (57,2%), míg kisebb arányban elváltak (15,2%),
- kisebb százalékuk (23,6%) korábban szexuális deviancia és parafilias zavar jeleit mutatta (főként szexuális sadizmus zavar jeleit),
- 38%-uk büntetett előéletű,
- míg 8%-uk hajléktalan életmódot folytatott.

Az elkövetés során azonosított szexuális aktus főként behatolással járó aktus volt: jellemzően vaginális (46,3%), kisebb mértékben anális (16,3%), míg szinte elenyésző mértékben fordult elő valamilyen eszköz használata a behatolásra (8%).⁸

A hazai deskriptív kutatás⁹ a Budapesten, 2009–2018 között elkövetett, szexuális erőszakkal társult emberöléses eseteket dolgozta fel – összesen tizennégyet.

A szexuális emberölés büntetőjogi kérdései

A szexuális emberölés kifejezés kriminológiai kategória, mintsem büntetőjogi terminológia, lévén, hogy a büntetőjogban ilyen bűncselekménnyel vagy minősítéssel nem találkozunk. Ez az eset nem egyedi: számos példával találkozunk, amikor a kriminológia és a büntetőjog – noha egyazon jelenségről beszél, mégis – eltérő terminológiát alkalmaz. Példának okáért gondoljunk a sorozatgyilkosságra. a sorozatgyilkos és a sorozatgyilkosság ugyancsak kriminológiai kategória; a büntetőjog-tudományban ez a fogalom ismeretlen.¹⁰ A hazai büntető anyagi jogi szabályozás *több ember sérelmére elkövetett emberölés* büntetőjogi minősítése feleltethető meg a kriminológia sorozatgyilkosság-kategóriájának: ebben az esetben az eredmény több ember életét kioltó elkövetői magatartás, amelyet

⁶ TÖRÖ et al. 2020.

⁷ TÖRÖ et al. 2020: 346.

⁸ TÖRÖ et al. 2020; MYERS et al. 2017; CHAN–HEIDE 2009.

⁹ TÖRÖ et al. 2020.

¹⁰ RUZSONYI 2016; NAGY 2015.

a hatályos büntető törvénykönyvünk az emberölés minősített esetei között tart számon.¹¹ A szexuális emberölés kriminológiafogalma a büntetőjogban szintén minősített emberölésként jelenik meg: ebben az esetben a hatályos büntető törvénykönyv *aljas indokból vagy célból elkövetett emberölés* törvényi tényállásról rendelkezik.¹²

A szexuális emberölés kriminológiai aspektusai

Lényeges kérdés a szexuális emberölés vonatkozásában, hogy azt inkább a szexuális erőszakos bűncselekmények vagy az emberölés között tartjuk-e számon – annak ellenére, hogy a büntetőjogi szabályozás egyértelműen az emberölés minősített esetei között tárgyalja. A szexuális emberölés kétmozzanatú cselekményként is értékelhető: ebben az esetben szexuális erőszak a célcselekmény (a felgyülemlett szexuális vágy illegitim módon történő kielégítése), míg az emberölés eszközcselekményként kezelendő, amely a szexuális erőszak leplezésére, a tárgyi bizonyítékok megsemmisítésére szolgál. Ezt az álláspontomat az alábbi példákkal igyekszem szemléltetni.

Russell Williams a Kanadai Királyi Légierő ezredesként szolgált. A volt ezredest első alkalommal kétrendbeli emberölés, a 37 éves Marie-France Comeau tizedes és a 27 éves Jessica Lloyd meggyilkolása vonatkozásában hallgatták ki tanúként, majd világossá vált, hogy az emberölések mögött Williams áll. A további nyomozati cselekményeket követően újabb szexuális bűncselekmények elkövetését is hozzá kötötték: kétrendbeli szexuális erőszakot, szexuális zaklatást, valamint 82 olyan betöréses lopást, amelyek motivációja nem anyagi haszonszerzés volt; a betörések alkalmával Williams női fehéreneműket tulajdonított el, amelyeket megtartott, sőt, még képeket is készített magáról, ahogy az eltulajdonított fehéreneműket viseli.¹³ Ez a cselekmény egyrészt megfeleltethető a szexuális elkövetők tróféagyűjtési cselekményének,¹⁴ másrészt a klinikai pszichológiában ismert fetisizmus zavarnak.¹⁵ Williams esetében egy jól kirajzolódó patológiás fejlődési ív azonosítható: a fetisizmus zavar motiválta „enyhe súlyú” betörésektől eljutunk a szexuális zaklatáson és szexuális erőszakon át egészen a szexuális emberölésig. Ez esetben a szexuális emberölés egyértelműen egy deviáns-kóros szexuális bűncselekmény-sorozat végállomása, és mint olyan, a szexuális erőszakos bűncselekmények keretei között értelmezendő.

A hazai kriminalisztikában megjelenő szexuális emberölések szintén azt támasztják alá, hogy az emberölés eszközcselekmény, míg a szexuális erőszak a valódi célcselekmény.

A 2006-ban, P. H. sérelmére elkövetett bűncselekményben a bíróság által rekonstruált történeti tényállás szerint¹⁶ a cselekmény elkövetésekor a még fiatalos K. A. 2006. július 20-án reggel 7 órát megelőzően, de pontosan meg nem határozható időpontban, erőszak útján szexuális aktust létesített P. H. sértettel. A szexuális erőszakot követően K. A.

¹¹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 160. § (2) bekezdés f) pont.

¹² A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 160. § (2) bekezdés c) pont.

¹³ WARREN 2020; WATT–STEWART 2015.

¹⁴ LOHNER–HERMANN–HALLER 2021.

¹⁵ American Psychiatric Association 2022; WHO 2022.

¹⁶ 2.Fk.1511/2006/92.

elkövető a helyszínt elhagyta, hátrahagyva a mozgásképtelenné tett sértettet. Az elkövető egy közeli benzinkútra ment, ahol 1,64 liter 95-ös oktánszámú benzint tankolt, majd a vásárlást követően visszatért a sértetthez, akit a vásárolt benzinnel lelocsolt, majd azt követően felgyújtott.

Szintén az eszköz- és cselekmény közti dilemmát hozhatjuk fel példaként a B. K. sérelmére, 2012-ben Pécsen elkövetett bűncselekmény esetében is. A történeti tényállás szerint¹⁷ B. K., a későbbi sértett 2012. július 7-én, szombaton este barátaival szórakozni indult, ahonnan 2012. július 8-án, hajnali 2 óra utáni időpontban indult hazafelé. A kapubejáróhoz érve lépett mellé a későbbi elkövető, P. L., aki kedvesen megszólította a későbbi sértettet és megkérdezte, hogy beszélgethetne-e vele. A későbbi sértett válasza nemleges volt, azonban a későbbi elkövető ezt nem vette tudomásul, és elállta a sértett útját, aki ennek hatására elindult a bejárat ajtótól az utca irányába, ahová P. L. is követte őt. A későbbi elkövető ekkor vett észre az utca másik oldalán egy sötét és elhagyatott játszóteret, ahová szép lassan átvezette a sértettet. B. K. sértett nyugalmat mutatva próbálta párbeszéddel feloldani a veszélyesre fordult helyzetet, de az elkövető kielégítetlen szexuális vágya ekkor már eluralkodott rajta. Az elkövető egy hirtelen mozdulattal a sértett táskájának szíját annak nyaka köré csavarta, és így elkezdte a sértettet fojtogatni. Ezzel egy időben a földre kényszerítette a sértettet, és míg jobb kezével a sértett nyakát szorította, addig bal kezével a sértett testét fogdosta. Miközben a sértett fuldoklott, az elkövető lehúzta nadrágját, majd eltávolította a sértett ruházatát is, és vele szexuális aktust létesített. A folyamatos fojtás hatására a sértett időközben elhalálozott.

Az itt bemutatott két eset vonatkozásában a bíróság többek között *aljas indokból vagy célból elkövetett emberölés büntetőjében* mondta ki bűnösnek az elkövetőket, azonban a cselekményfolyam alapján megállapítható, hogy a valódi cselekmény mindkét esetben a szexuális erőszak volt, aminek kiindulópontja az elkövetőkben felgyülemlett és ki nem elégített szexuális feszültség volt. Az emberölés mindkét esetben eszközcselekmény: míg az első esetben a nyomok eltüntetését volt hivatott szolgálni, addig a második esetben a sértett ellenállásának megtörése, a szexuális aktus „sikerességének” biztosítása során következett be a sértett halála.

Nem utolsósorban pedig a Törő-féle tanulmány¹⁸ eredményei is arra utalnak, hogy a szexuális emberölés voltaképpen *szexuális erőszakkal társult emberölés*, ennek fényében pedig a szexuális erőszakos bűncselekmények keretei között tárgyalandó.

A szexuális emberölés konceptualizálása

Fontos kérdés, hogy mit értünk szexuális emberölés alatt, azonban erre a kérdésre nincs egzakta válasz.

A szexuális emberölés konceptualizálásának hiánya nem kis nehézség a kriminológia-tudomány és a szexuális emberöléssel kapcsolatos empirikus kutatások számára.

¹⁷ 7.B.10/2013/50.

¹⁸ TÖRŐ et al. 2020.

Mivel heterogén elkövetési módok és magatartások tartoznak a szexuális emberölés témaköréhez, így annak elnevezései is nagy fokú heterogenitást mutatnak. A szexuális emberölés elnevezés mellett a szakirodalomban található egyéb elnevezések között szerepel a *kéjgyilkosság*, az *erotofonofília*, a *szadista kéjgyilkosság*, a *szexuális gyilkosság*, a *szexgyilkosság* és a *szexuális erőszakkal társult emberölés* is.¹⁹

A különböző elnevezések heterogenitása mellett a szexuális emberölés fogalomkörének tartalmi meghatározása is heterogén. Krafft-Ebing szerint (1886) az ölési cselekmény nem más, mint a szexuális vágy és az ölési vágy együttes manifesztációja. Hazelwood és Douglas (1980) a szexuális emberölést a szadista jellegű emberöléstől úgy különbözteti meg – egyúttal definiálja azt –, mint a nemi szervek és a végbél csonkolásával, megcsonkításával és/vagy azok eltávolításával összefüggésbe hozható ölési cselekményt. A *Crime Classification Manual*²⁰ meghatározása alapján azok az életellenes cselekmények tartoznak ehhez a témakörhöz, amelyek elkövetésénél valamilyen szexuális aktivitás, szexuális tevékenység megvalósítása is azonosítható; a szexuális tevékenység széles spektrumon mozoghat, a különböző behatolási módoktól a csonkításon át egészen a szimbolikus-rituális jellegű cselekményekig. A kézikönyv a behatolással járó tevékenységek között nem differenciál: az erőszakos behatolás történhet vaginális, orális vagy anális úton, nemi szervvel vagy eszközzel. Ugyanígy a különböző csonkítási tevékenység alapján sem tesz különbséget: a csonkítás történhet ante mortem és post mortem egyaránt. Meloy (2000) megközelítésében egy emberölés akkor kezelendő szexuális emberölésként, ha jól meghatározható szexuális viselkedéses elemek is megjelennek az elkövetés során. Véleménye szerint két esetben jöhet szóba igazolt szexuális viselkedés: vagy akkor, ha fizikai bizonyíték van rá, vagy pedig akkor, ha az elkövető vallomásában beismeri a szexuális cselekményeket. Chan szerint (2017) egy emberölés akkor kezelendő szexuális emberölésként, ha az alábbi kritériumok teljesülnek:

- az áldozattal szemben, pre-, peri- és/vagy post mortem elkövetett vaginális, orális vagy anális szexuális erőszakos közösülés;
- vikariáló szexuális cselekményre utaló viselkedéses jegyek, például a test pózba állítása, idegen tárgyak testüregekbe helyezése, a nemi szervek megcsonkítása, ejakulációra utaló anyagmaradványok a testen vagy annak közelében;
- az elkövető beismerése a gondatlanul vagy szándékosan elkövetett emberölést eredményező bűncselekmény szexuális indítékára vonatkozóan;
- az elkövető személyes tárgyaiból a bűncselekmény szexuális elemeinek alátámasztására szolgáló adatok rendelkezésre állása, például naplóbejegyzések, fénykép- és videófelvevételek.

Törő és munkatársai (2020) a fentiektől lényegesen egyszerűbben ragadták meg a szexuális emberölések mibenlétét: ők a cselekményeket úgy határozták meg, mint azok az emberölési cselekmények, amelyek háttérben szexuális motiváció vagy szexuális indíték húzódhat.

¹⁹ TÖRŐ et al. 2020; KERR–BEECH–MURPHY 2013; CHAN–HEIDE 2009; DOUGLAS et al. 2006; PURCELL–ARRIGO 2006; MELOY 2000; HAZELWOOD–DOUGLAS 1980; BRITTAIN 1970; DE RIVER 1949; KRAFFT–EBING 1886.

²⁰ *Bűncselekmények Klasszifikációs Rendszere*, DOUGLAS et al. 2006.

Mivel a szexuális emberölés fogalmának nincs egységes, egzakt meghatározása,²¹ a legtöbb kutatás²² az FBI által kidolgozott definíciót²³ veszi alapul. E szerint a következő feltételek teljesülése szükséges ahhoz, hogy egy emberölést szexuális emberölésnek tekintsünk:

- az áldozat öltözetének részleges vagy teljes hiánya;
- a nemi szervek fedetlensége;
- a test pózba állítása;
- idegen tárgyak testüregbe való be- és elhelyezése;
- bizonyíték arra vonatkozóan, hogy szexuális aktus történt, legyen az akár orális, anális vagy vaginális behatolás;
- szadista szexuális fantáziával kapcsolatos viselkedéses jegyek azonosítása.

Ami az elkövetési módot illeti, a kutatások azt mutatják, hogy a leggyakrabban alkalmazott elkövetési mód a sértett megfojtása.²⁴ Ezt követi a késelés, majd a fizikai bántalmazás, míg lőtt sérülések, mint halált okozó sérülések, szinte egyáltalán nem jelennek meg. Sun és munkatársai (2023) kutatásában (N = 762) a leggyakrabban alkalmazott elkövetési mód a fizikai bántalmazás (44,23%) volt, amelyet a sértett megfojtása követett (39,90%). Eichinger és Darjee (2021) azt találták, hogy a vizsgált minta (N = 118) esetében a leggyakoribb elkövetési mód szintén a fizikai bántalmazás (ütlegelés) volt (50,9%), amelyet a szűrő-vágó eszközökkel való sebkozás (37,5%; 30,4%) követett. Mintájukban a sértett megfojtása mint elkövetési mód 28,6%-ban fordult elő. A fenti eredmények nagyban hasonlítanak Chopin és Beauregard (2019) korábbi eredményeihez. Mindezek arra utalnak, hogy a szexuális emberölés egyfajta „intim” folyamat: az elkövető közel akar lenni a sértetthez, és jobban át akarja magát adni a szexuális és az ölési cselekményeknek és az azokból származó érzelmi állapotoknak.

Az elkövető-sértett kapcsolatrendszerét vizsgálva Eichinger és Darjee (2021) arról írtak, hogy az esetek 37,6%-ában nem állapítható meg semmilyen kapcsolat: az elkövető és a sértett nem ismerték egymást. 30,3%-ban az elkövető és a sértett ismerték egymást, míg 22%-ban volt intim viszony az elkövető és a sértett között. A vizsgált 118 esetből pedig mindössze 10,1%-ban követték el a szexuális emberölést családtag sérelmére. Egy összehasonlító vizsgálat, amelyben kanadai (N = 150) és skót (N = 89) szexuális emberöléseket hasonlítottak össze,²⁵ azt mutatja, hogy nem jelenthető ki egyértelműen, hogy az elkövető-áldozat kapcsolat intrafamiliaris vagy extrafamiliaris. Az eredmények szerint az elkövető és az áldozat között fennálló kapcsolat többségében ismeretségi viszonyt feltételez (36,4%), ugyanakkor az is gyakori, hogy az elkövető és az áldozat között semmilyen kapcsolat nem áll fenn (20,9%). Ugyanakkor nem elhanyagolható, hogy a kutatók az esetek 30,1%-ában nem tudták meghatározni, hogy vajon milyen kapcsolat állt fenn a támadó és a sértett között, így megbízható következtetést nehéz lenne levonni.

²¹ CHAN 2017; KERR-BEECH-MURPHY 2013; CHAN-HEIDE 2009.

²² OLIGNY et al. 2023; PAGE-TZANI-PEPELASI-GAVIN 2022; EICHINGER-DARJEE 2021; SKOTT et al. 2019; CHAN 2017; KERR-BEECH-MURPHY 2013; PURCELL-ARRIGO 2006.

²³ RESSLER-BURGESS-DOUGLAS 1988.

²⁴ CHAN 2017; CARTER-HOLLIN 2010; GERARD-MORMONT-KOCSIS 2007; LANGEVIN et al. 1988.

²⁵ SKOTT et al. 2019.

Az elkövetés során megjelenő szexuális magatartásformák

A szexuális emberöléssel kapcsolatos néhány kutatás az elkövetés során megjelenő szexuális magatartásformákat is igyekezett azonosítani.

Gerard és munkatársai (2007) azt találták, hogy a leggyakrabban vaginális behatolással járó szexuális aktusra kerül sor (a vizsgált minta 75%-ánál); az anális penetráció, a felláció, a post mortem szexuális tevékenység, valamint az idegen tárgyak testnyílásokba való erőszakos behelyezése közel azonos százalékos arányban (27%; 24%; 21%; 24%) fordul elő.

Beauregard és Martineau (2013) eredményei szerint a leggyakrabban megjelenő szexuális cselekmény a hüvelyi behatolás (46,3%), míg anális behatolásra az esetek 16,3%-ában került sor. Felláció az esetek 8,6%-ában volt jellemző, élettelen tárggyal való behatolás csupán 8%-ban volt megállapítható. Egyéb bizzar szexuális cselekmények (mint például vaginális vagy anális öklözés, koprofilia vagy urofilia) mindössze az esetek 1%-ában fordultak elő.

Chopin és Beauregard (2019) kutatásukban kanadai (N = 350) és francia (N = 412) szexuális emberöléses eseteket hasonlítottak össze. A kutatásban olyan szexuális magatartásformákat elemeztek és hasonlítottak össze a két mintán, mint a vaginális és anális behatolás, felláció, ejakuláció, vaginális és anális öklözés²⁶ vagy az áldozat levizelése.

Eichinger és Darjee (2021) a szexuális cselekmények jóval szűkebb magatartásformáit elemezték: a különböző behatolási módok mellett vizsgálat tárgyát képezte a cunnilingus,²⁷ a hüvelyi és anális öklözés, valamint az áldozat ruházatának eltávolítása.

Sun és munkatársai (2023) beszámolója szerint (N = 762) a leggyakoribb szexuális magatartásforma a hüvelyi behatolással járó aktus (49,21%), amelyet az anális behatolás követ mint a második leggyakoribb szexuális magatartásforma (21,52%). Kutatásuk szerint legkevésbé az öklözés (1,71%) és az ejakuláció (3,15%) mint magatartásforma jellemző a szexuális emberölések között megjelenő szexuális magatartásra.

1. táblázat: Az elkövetés során leggyakrabban megjelenő szexuális magatartásformák a nemzetközi kutatások alapján

Szexuális magatartásformák	Chopin–Beauregard 2019		Eichinger–Darjee 2021 (N = 118) (%)	Sun–Beauregard–Chopin 2023 (N = 762) (%)
	francia minta (N = 412) (%)	kanadai minta (N = 350) (%)		
hüvelyi penetráció	51,70	46,29	54,60	49,21
anális penetráció	25,97	16,29	25,20	21,52
felláció	15,53	8,57	5,90	12,34
ejakuláció	13,35	1,71	-	3,15
öklözés	3,64	0,0001	6,78	1,71

²⁶ Az a cselekmény, amikor egy személy a szexuális partnerének testnyílásaiba ököllel hatol be.

²⁷ A női nemi szerv szájjal történő ingerlése.

a nemi szervek megcsonkítása	–	–	–	6,04
idegen tárgyak testnyílásba helyezése	10,19	8,00	–	12,60
post mortem szexuális cselekmény	–	–	–	15,22
szexuális szadizmus	–	–	–	28,61

Forrás: a szerző szerkesztése

Az elkövetők szociodemográfiai jellemzői

A szexuálisemberölés-kutatások az elkövetők szociodemográfiai adatainak elemzésére is kitérnek.

A nemek arányát tekintve kijelenthető, hogy a szexuális emberölést jellemzően, az esetek 95%-ában férfiak követik el.²⁸

Az elkövetők életkori megoszlása: az elkövetők 88%-ban felnőttkorú személyek.²⁹ Meloy (2000) eredményei alapján az elkövetők jellemzően 30 év alatti férfiak, míg Carter és Hollin (2010) eredményei alapján az elkövetők életkora 22 és 38 év között mozog. Egy 350 fős mintán végzett kutatás szerint³⁰ a szexuális emberölést elkövetők átlagéletkora 28 év, míg egy másik, 118 fős mintán végzett kutatás szerint³¹ az átlagéletkor 30 év (SD = 9,67). Chopin és Beauregard (2019) kutatásukban 412 francia és 350 kanadai szexuális emberölést elkövető személyt vizsgált – előbbi esetében az átlagéletkor 31,65 év, míg utóbbi vonatkozásában az átlagéletkor 28,4 év. Chan (2017) eredményei szerint az elkövetők 25 és 34 év közöttiek. Egy 662 fős kutatás eredményei szerint³² az elkövetők átlagéletkora 30,49 év, egy további, 87 fős mintán végzett elemzés szerint az elkövetői átlagéletkor 30,30 év.³³

Az elkövetők párkapcsolatát vizsgálva a legtöbb kutatás arról számol be, hogy az elkövető egyedülálló vagy elvált az elkövetés idején.³⁴ Eichinger és Darjee (2021) mintájában az egyedülálló elkövetők aránya 47,8%, míg az elváltak aránya 11,6% volt, Chan tanulmányában (2017) az egyedülállók aránya 69 és 87% között mozgott. Ezzel szemben Sun és munkatársai (2023) azt találták, hogy a vizsgált minta (N = 762) 55,44%-a élt párkapcsolatban az elkövetés idején.

²⁸ SUN–BEAUREGARD–CHOPIN 2023; HIGGS et al. 2017; CHAN 2017; MELOY 2000.

²⁹ CHAN 2017.

³⁰ BEAUREGARD–MARTINEAU 2013.

³¹ EICHINGER–DARJEE 2021.

³² SUN–BEAUREGARD–CHOPIN 2023.

³³ OLIGNY et al. 2023.

³⁴ CHOPIN–BEAUREGARD 2019; BEAUREGARD–MARTINEAU 2013.

Az iskolai végzettség vonatkozásában Eichinger és Darjee (2021) azt találták, hogy az elkövetők 64,3%-a nem rendelkezik semmilyen iskolai végzettséggel, míg csupán 1,8%-uknak van felsőfokú végzettsége.

A szerhasználat kérdését vizsgálva megállapítható, hogy az esetek többségében mind az elkövető, mind a sértett valamilyen szer hatása alatt állt az elkövetés idején.³⁵ Chopin és Beauregard (2019) kutatási eredményei azt mutatják, hogy az elkövetők 48,06%-a használt kábítószer és/vagy fogyasztott alkoholt az elkövetés előtt, míg Sun és munkatársai (2023) kutatásában ez az arány 55,89%.

A kora gyermekkori környezetet vizsgálva a kutatók arról számolnak be, hogy az instabil, kiszámíthatatlan, rideg-érzékeny családi környezet nagyban hozzájárul a szexuális erőszakos viselkedésminták kialakulásához.³⁶ Az FBI által készített egyik korai kutatás³⁷ arról számol be, hogy az általuk vizsgált minta (N = 36) családi környezete fokozottan traumatogén: családi kriminális előélet (50,0%), pszichiátriai kezelés (53,3%), alkohol- (69%) és szeraddikció (33,3%), valamint szexuális devianciák (46,2%) voltak felfedezhetők. Meloy arról ír (2000), hogy az általa készített interjúk során az egyik, akkor tizenéves, szexuális emberölést elkövető fiatalkorú arról mesélt, hogy öt- és kilencéves kora között rendszeresen nézett szadomazochista pornóvideókat édesapjával; egy másik, huszonegy éves elkövető arról számolt be, hogy gyermekkorában, amikor apja fizikailag bántalmazta, édesanyja úgy nyugtatta meg, hogy hímvesszőjét simogatta. Meloy szerint ezekben az esetekben a pavlovi klasszikus kondicionálás megy végbe: a gyermek egy szexuálisan stimuláló ingerrel találkozik egy maladaptív és bántalmazó környezetben, amelyben két változó kondicionálódik egymáshoz, amely folyamat közvetlenül kialakítja a gyermek deviáns szexuális válaszát, közvetetten pedig egy inadekvát és maladaptív megküzdési stratégiát. Az instabil családi háttér gyermekbántalmazásoktól sem mentes: mind fizikai, pszichikai és szexuális abúzus előfordulhat, továbbá megjelenik az elhanyagolás is,³⁸ a gyermek későbbi életszakaszában pedig megjelenhetnek viselkedési zavarok, krónikus hazudozás, állatkínzás és iskolai problémák.³⁹ Marshall és Barbaree (1990) azt állítják, hogy a gyermek- és serdülőkorban az instabil környezet, a maladaptív kötődési módok és a családi kapcsolatok nagyban hozzájárulnak a szexuális erőszakos viselkedés kialakulásához. Ezek a kedvezőtlen gyermekkori tapasztalatok, valamint az ebből fakadó antiszociális viselkedés felnőttkorban szexuális gyilkossághoz vezethet egy Meloy (2000) által leírt folyamaton keresztül: a gyermek szüleivel vagy bántalmazóival szembeni rejtett agressziója a pubertás alatt szexuálissá válik, amely felnőttkorban szexuális erőszakos viselkedés formájában jelenhet meg. Meloy egy másik, korábbi kutatásában arról számol be,⁴⁰ hogy a kutatásban vizsgált 18, szexuális emberölésért elítélt fogvatartott közül 16 fő beszélt abnormális kötődésről és családi környezetről. Ezzel összefüggésben Chan (2017) mutat rá arra, hogy a szexuális emberölés folyamata már jóval előbb elkezdődik,

³⁵ EICHINGER–DARJEE 2021; NICOLE–PROULX 2007; LANGEVIN et al. 1988.

³⁶ EICHINGER–DARJEE 2021; HÄKKÄNEN 2008; GERARD–MORMONT–KOCIS 2007.

³⁷ BURGESS et al. 1986.

³⁸ BEAUREGARD–DELISTI 2018; NICOLE–PROULX 2007; MELOY 2000; MELOY–GACONO–KENNEY 1994; BURGESS et al. 1986.

³⁹ CHAN 2017.

⁴⁰ MELOY–GACONO–KENNEY 1994.

minthogy az elkövető kiválasztja áldozatát: úgy tűnik, hogy egy pszichésen terhelt gyermek- és serdülőkori fejlődés fontos tényező az egyén erőszakos szexuális bűncselekmények elkövetésére való alakításában.

A kriminális karrier szempontjából a szexuális emberölést elkövető személyek viszszaeső bűnelkövetőknek tekinthetők, esetükben a bűnügyi előzmények más jellegű szexuális bűncselekményeket (szexuális zaklatás, tiltott pornográfiafelhasználás, szexuális erőszak), lopást, betöréses lopást, rablást, személy elleni erőszakos bűncselekményeket⁴¹ is jelenthetnek.

Az elkövetők pszichológiai jellemzői

Brittain volt az első, aki saját klinikai praxisából származó tapasztalatai alapján leírta a szexuális gyilkos személyiségrajzát.⁴² Úgy vélte, a tipikus elkövető introvertált, félénk, önbecsülése alacsony, szociálisan izolált személy, aki élete minden aspektusát igyekszik túlzott kontroll alatt tartani. Szexuálisan tapasztalatlan, szexuális eredményeivel elégedetlen, ugyanakkor fantáziájában gazdag sadista elemek jelennek meg. Az FBI tanulmánya szerint⁴³ az ilyen elkövető elszigetelten él, alvási problémákkal, rémálmokkal, daydreaminggel és testképzavarral küzd. Viselkedése öndestruktív, gyermekkorában indulatkezelési problémák valószínűsíthetők, és túlzott kegyetlenkedés mind állatokkal, mind kortársaival.

A kutatási beszámolók szerint a szexuális emberölést elkövető személyek esetében gyakori a korábbi pszichés kezeltség. Carter és Hollin (2010) úgy találta, hogy az általuk vizsgált minta közel fele mutat pszichés érintettséget, azonban az érintett kórképeket nem közölték; Häkkänen (2008) kutatásában ez az arány 73%. Meloy (2000) eredményei azt mutatják, hogy az elkövetők vonatkozásában leggyakrabban hangulatzavarok jelennek meg (az általa vizsgált minta esetében 68%-ban mutatkozott meg depresszió), a legkevésbé pedig a pszichotikus zavarok jellemzik ezt az elkövetői kört. Ezt támasztják alá Chan (2017) eredményei is. Darjee és Baron (2018) azt találta, hogy az elkövetők mintegy 20%-ánál azonosítható súlyosabb mentális zavar – az esetek több mint felében a diagnózis skizofrénia-spektrumzavar volt. Häkkänen (2008) kutatási eredményeiben ez az arány 11% volt.

A személyiségzavarok vonatkozásában leggyakrabban antiszociális és narcisztikus személyiségzavart állapítanak meg.⁴⁴ Chan és munkatársai (2015) kutatásukban (N = 73) arra a következtetésre jutottak, hogy leggyakrabban B-klaszter személyiségzavarok diagnosztizálhatók (79,5%) az elkövetők vonatkozásában [ezen belül a sorrend: borderline (46,6%), antiszociális (43,8%), narcisztikus (31,5%), hisztrionikus (26,0%)], míg C-klaszter 54,8%-ban, A-klaszter 42,5%-ban jellemezheti az elkövetőket. A Hill és munkatársai

⁴¹ CHAN 2017; GREENALL–RICHARDSON 2015; BEAUREGARD–MARTINEAU 2013; HÄKKÄNEN–NYHOLM et al. 2009; GERARD et al. 2007.

⁴² BRITTAİN 1970.

⁴³ RESSLER et al. 1986.

⁴⁴ KERR–BEECH–MURPHY 2013; MELOY 2000.

által publikált tanulmány szerint⁴⁵ – akik 166 szexuális emberölést elkövető személyt vizsgáltak – a személyiségzavarok előfordulási gyakorisága 78% felett van; a leggyakoribb személyiségzavarok között található az antiszociális (27%), a borderline (19%) és a skizoid (16%) személyiségzavar. Egy kanadai kutatás (N = 30) szerint a meghatározó személyiségzavarok között az antiszociális (36%), a borderline (29%) és a nárcisztikus személyiségzavarok (25%) állapíthatók meg.⁴⁶ Häkkänen (2008) arról számolt be, hogy az általa vizsgált 45 elkövető esetében 89% a személyiségzavarok prevalenciája: antiszociális személyiségzavart az esetek 63%-ában diagnosztizáltak. Chan szerint (2017) a személyiségzavarok szinte teljes spektruma azonosítható a szexuális emberölést elkövetőknél: az antiszociális személyiségzavar mellett felfedezhető a skizoid, borderline, nárcisztikus, dependens és kényszeres személyiségzavar is.

Az Eichinger és Darjee (2021) által vizsgált 118 elkövető közül

- 8 elkövető esetében merült fel az intellektuális képesség zavara,
- 2 elkövető esetében állapítottak meg valamilyen személyiségzavart,
- 12 elkövetőnél tártak fel valamilyen egyéb súlyos mentális zavart,
- 6 elkövető pszichotikus állapotban követte el a bűncselekményt, míg
- 1 elkövető esetében azonosítottak traumás agysérülést.

A parafilias zavarok vonatkozásában elmondható, hogy a leggyakrabban megjelenő parafil zavarok a szexuálisszadizmus-zavar, a fetizmus, az exhibicionizmus és a voyeurizmus zavarok.⁴⁷

Ami pedig a szexuális bűncselekmények mögött meghúzódó pszichodinamikai sajátosságokat illeti, előbb Hickey (1991), majd Purcell és Arrigo (2006) javasolták, hogy a deviáns szexuális viselkedést érdemesebb lenne spektrumszemléletben megközelíteni. A spektrumszemlélet egy kontinuumot biztosít, amelynek egyik végpontján az erőszakmentes-deviáns szexuális viselkedés helyezkedik el – a kutatók itt a voyeurizmus zavart határozták meg kiindulópontnak –, míg a másik végén a szélsőségesen erőszakos-deviáns szexuális magatartás található, amely szexuális ölési cselekményben nyilvánul meg, és amelyet a szerzők az erotofonofilia zavarral azonosítják. A két végpont között pedig számos aspektus, deviáns és kóros szexuális viselkedés helyezhető el, amelyeket figyelembe véve sokkal árnyaltabb képet kapunk a szexuális emberölés pszichodinamikájáról.

Összegzés

Amint látjuk, szexuális emberölésről értekezni nehéz, akár gyakorlati, akár tudományos megközelítésből és kontextusból kíséreljük meg azt. Ennek egyik és legfőbb oka a konceptualizálatlanság: az egyes kutatók más és más aspektus mentén definiálják a jelenséget, nincs egységes, mindenki által elfogadott meghatározása. Tovább nehezítheti a helyzetet a jelenség multidiszciplinaritása, amely azonban kevésbé érvényesül: főként kriminológiai

⁴⁵ HILL et al. 2007.

⁴⁶ PROULX–SAUVÊTRE 2007.

⁴⁷ MYERS et al. 2017; CHAN 2017; CHAN et al. 2015; KERR–BEECH–MURPHY 2013; HILL et al. 2007; ARRIGO–PURCELL 2001; MELOY 2000.

kategóriaként értelmezik az ilyen típusú bűncselekményeket. Ugyanakkor áttekintve a külföldi kutatási beszámolókat, kirajzolódik az a tendencia, hogy a kutatók az FBI által megalkotott definíciót és klasszifikációt veszik alapul, tekintettel arra, hogy viszonylag stabil, jól meghatározható keretekben tárgyalják a szexuális emberölések lényegét.

A szexuális emberölés-kutatások főként külföldön érhetők el nagyobb arányban, ennek oka a prevalencia: hazánkban 2000 és 2023 között átlagosan évente egy szexuális emberölés történik, míg más, esetenként nagyobb területeken, különösen az Egyesült Államokban, ez az arány magasabb. Ugyanakkor nem fér hozzá kétség, hogy különös jellegzetességei okán a hazai esetek feldolgozása és elemzés-értékelése mindenképpen újszerű eredményeket hozna a hazai tudományos – és gyakorlati – gondolkodásba.

Ami a szexuális emberölések mögött meghúzódó pszichológiai jegyeket és pszichodinamikai jellemzőket illeti, annyi mindenképpen leszögezhető, hogy ezeket a cselekményeket általában nem kóros elmeállapotban követik el, valamint a kutatási beszámolók alapján az is kijelenthető, hogy a különböző parafilias zavarok meglelte és azok determinisztikus hatása kevésbé valószínű, mint ahogyan azt – elsősorban a népszerű krimi műfajának köszönhetően – vélénk. Ennek ellenére elengedhetetlen, hogy még többet megtudjunk a szexuális emberölés pszichológiai jellemzőiről és azok nyomozásban betöltött szerepéről és felhasználhatóságáról annak érdekében, hogy az ilyen jellegű bűncselekmények felderítése a lehető leghasznosabb segítséget kapja.

Felhasznált irodalom

- American Psychiatric Association (2022): *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. 5th edition, text revision*. Arlington: APA. Online: <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425787>
- ARRIGO, Bruce A. – PURCELL, Catherine E. (2001): Explaining Paraphilias and Lust Murder: Toward an Integrated Model. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 45(1), 6–31. Online: <https://doi.org/10.1177/0306624X01451002>
- BEAUREGARD, Eric – DELISI, Matt (2018): Stepping Stones to Serial Murder: The Role of Developmental Factors in the Etiology of Sexual Homicide. *Journal of Criminal Psychology*, 8(3), 199–204. Online: <https://doi.org/10.1108/JCP-02-2018-0010>
- BEAUREGARD, Eric – MARTINEAU, Melissa (2013): A Descriptive Study of Sexual Homicide in Canada: Implications for Police Investigations. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(12), 1454–1476. Online: <https://doi.org/10.1177/0306624X12456682>
- BRITTAİN, Robert P. (1970): The Sadistic Sexual Murderers. *Medicine, Science and the Law*, 10(4), 198–207. Online: <https://doi.org/10.1177/002580247001000402>
- BURGESS, Ann W. – HARTMAN, Carol R. – RESSLER, Robert K. – DOUGLAS, John E. – MCCORMACK, Arlene (1986): Sexual Homicide: A Motivational Model. *Journal of Interpersonal Violence*, 1(3), 251–272. Online: <https://doi.org/10.1177/088626086001003001>
- CARTER, Adam J. – HOLLIN, Clive R. (2010): Characteristics of Non-Serial Sexual Homicide Offenders: A Review. *Psychology, Crime & Law*, 16(1–2), 25–45. Online: <https://doi.org/10.1080/10683160802621933>
- CHAN, Heng C. O. (2017): Sexual Homicide: A Review of Recent Empirical Evidence (2008 to 2015). In BROOKMAN, Fiona – MAGUIRE, Edward R. – MAGUIRE, Mike (szerk.): *The Handbook of Homicide*. Hoboken: John Wiley & Sons, 105–130. Online: <https://doi.org/10.1002/9781118924501.ch7>

- CHAN, Heng C. O. – BEAUREGARD, Eric (2016): Choice of Weapon or Weapon of Choice? Examining the Interactions Between Victim Characteristics in Single-Victim Male Sexual Homicide Offenders. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 13(1), 70–88. Online: <https://doi.org/10.1002/jip.1432>
- CHAN, Heng C. O. – BEAUREGARD, Eric – MYERS, W. C. (2015): Single-Victim and Serial Sexual Homicide Offenders: Differences in Crime, Paraphilias and Personality Traits. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 25(1), 66–78. Online: <https://doi.org/10.1002/cbm.1925>
- CHAN, Heng C. O. – HEIDE, Kathleen M. (2009): Sexual Homicide: A Synthesis of the Literature. *Trauma, Violence & Abuse*, 10(1), 31–54. Online: <https://doi.org/10.1177/1524838008326478>
- CHOPIN, Julien – BEAUREGARD, Eric (2019): Sexual Homicide in France and Canada: An International Comparison. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(19–20). Online: <https://doi.org/10.1177/0886260519875547>
- DARJEE, Rajan – BARON, E. (2018): Recent Research on Sexual Homicide in Scotland: Characteristics, Crime Scene Themes and Comparison with Non-Homicidal Sexual Aggressors. In PROULX, Jean – BEAUREGARD, Eric – CARTER, Adam J. – MOKROS, Andreas – DARJEE, Rajan – JAMES, Jonathan (szerk.): *Routledge International Handbook of Sexual Homicide Studies*. London: Routledge, 196–218. Online: <https://doi.org/10.4324/9781315212289-12>
- DE RIVER, P. (1949): *The Sexual Criminal*. Springfield: Charles C. Thomas.
- DOUGLAS, John E. – BURGESS, Ann W. – BURGESS, Allen G. – RESSLER, Robert K. szerk. (2006): *Crime Classification Manual. 2nd edition*. San Francisco: John Wiley & Sons, Inc.
- EICHINGER, Michaela – DARJEE, Rajan (2021): Sexual Homicide in Australia and New Zealand: A Description of Offenders, Offences and Victims. *Psychiatry, Psychology and Law*, 28(1), 885–908. Online: <https://doi.org/10.1080/13218719.2021.1894261>
- FRANCIS, Brian – SOOTHILL, Keith (2000): Does Sex Offending Lead to Homicide? *The Journal of Forensic Psychiatry*, 11(1), 49–61. Online: <https://doi.org/10.1080/095851800362355>
- GERARD, F. Jean – MORMONT, Christian – KOCSIS, Richard N. (2007): Offender Profiles and Crime Scene Patterns in Belgian Sexual Murders. In KOCSIS, Richard N. (szerk.): *Criminal Profiling: International Theory, Research, and Practice*. Totowa, Humana Press, Inc., 27–47. Online: https://doi.org/10.1007/978-1-60327-146-2_2
- GREENALL, Paul V. – RICHARDSON, Clare (2015): Adult Male-on-Female Stranger Sexual Homicide: A Descriptive (Baseline) Study from Great Britain. *Homicide Studies*, 19(3), 237–256. Online: <https://doi.org/10.1177/1088767914530555>
- HAZELWOOD, R. R. – DOUGLAS, J. E. (1980): The Lust Murderer. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 49(3), 18–22.
- HÄKKÄNEN, Helinä (2008): A Study of Offense Patterns and Psychopathological Characteristics Among Recidivistic Finnish Homicide Offenders. In KOCSIS, Richard N. (szerk.): *Serial Murder and the Psychology of Violent Crimes*. Totowa: Humana Press, Inc., 51–62. Online: https://doi.org/10.1007/978-1-60327-049-6_4
- HÄKKÄNEN-NYHOLM, Helinä – REPO-TIIHONEN, Eila – LINDBERG, Nina – SALENIUS, Stephan – WEIZMANN-HENELIUS, Gitta (2009): Finnish Sexual Homicides: Offence and Offender Characteristics. *Forensic Science International*, 188(1–3), 125–130. Online: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2009.03.030>
- HICKEY, Eric (1991): *Serial Murderers and Their Victims*. 1st Edition. Belmont: Wadsworth.

- HIGGS, Tamsin – CARTER, Adam J. – TULLY, Ruth J. – BROWNE, Kevin D. (2017): Sexual Murder Typologies: A Systematic Review. *Aggression and Violent Behavior*, 35, 1–12. Online: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.05.004>
- HILL, Andreas – HABERMANN, Nils – BERNER, Wolfgang – BRIKEN, Peer (2007): Psychiatric Disorder in Single and Multiple Sexual Murderers. *Psychopathology*, 40(1), 22–28. Online: <https://doi.org/10.1159/000096386>
- INNES, Brian (2007): *Bűnös elmék: pszichológiai profilalkotás a bűntények felderítésében*. Budapest: Skandi-Wald Könyvkiadó.
- IVASKEVICS Krisztián (2020): Bűnözői profilalkotás. In HALLER József (szerk.): *Rendészeti pszichológia*. Budapest: Dialóg Campus, 111–148.
- KERR, Kevin J. – BEECH, Anthony R. – MURPHY, David (2013): Sexual Homicide: Definition, Motivation and Comparison with Other Forms of Sexual Offending. *Aggression and Violent Behavior*, 18(1), 1–10. Online: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.05.006>
- KRAFFT-EBING, R. F. von (1886): *Psychopathia Sexualis: eine Klinisch-Forensische Studie*. Stuttgart.
- LONGVIN, R. – BEN-ARON, M. H. – WRIGHT, P. – MARCHESE, V. – HANDY, L. (1988): The Sex Killer. *Annals of Sex Research*, 1(2), 263–301. Online: <https://doi.org/10.1007/BF00852801>
- LOHNER Klaudia – BENCZE Réka – BATHÓ-CSOMBOK Ildikó (2023): A profilalkotás szerepe a motivációk meghatározásában. *Magyar Rendészet*, 23(2), 167–182. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2023.2.10>
- LOHNER Klaudia – HERMANN Zsombor – HALLER József (2021): Szexuális motiváció nyomai a tethelyen: kriminálpszichológiától a kriminalisztikáig. *Belügyi Szemle*, 69(10), 1813–1828. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.10.10>
- MARSHALL, W. L. – BARBAREE, Howard E. (1990): An Integrated Theory of the Etiology of Sexual Offending. In MARSHALL, W. L. – LAWS, D. R. – BARBAREE, Howard (szerk.): *Handbook of Sexual Assault: Issues, Theories, and Treatment of the Offender*. Washington, D.C.: Plenum Publishing, 257–275. Online: https://doi.org/10.1007/978-1-4899-0915-2_15
- MELOY, J. Reid (2000): The Nature and Dynamics of Sexual Homicide: An Integrative Review. *Aggression and Violent Behavior*, 5(1), 1–22. Online: [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(99\)00006-3](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(99)00006-3)
- MELOY, J. Reid – GACONO, Carl B. – KENNEY, Lynne (1994): A Rorschach Investigation of Sexual Homicide. *Journal of Personality Assessment*, 62(1), 58–67. Online: https://doi.org/10.1207/s15327752jpa6201_6
- MYERS, Wade C. – CHAN, Heng C. O. – MARIANO, Timothy Y. – SAFARIK, Mark E. – GEBERTH, Vernon J. (2017): Sexual Homicide by Older Male Offenders. *Journal of Forensic Sciences*, 62(4), 940–946. Online: <https://doi.org/10.1111/1556-4029.13388>
- NAGY Zsanett (2015): Sorozategyilkosok: egy fogalmi meghatározás problémái. In KECSKÉS Gábor (szerk.): *Doktori Műhelytanulmányok 2015*. Győr: Széchenyi István Egyetem, 175–185.
- NICOLE, Alexandre – PROULX, Jean (2007): The Factors Distinguishing Sexual Murderers from Sexual Aggressors: A Multivariate Analysis. In PROULX, Jean – BEAUREGARD, Eric – CUSSON, Maurice – NICOLE, Alexandre (szerk.): *Sexual Murderers: A Comparative Analysis and New Perspectives*. Hoboken: Wiley, 89–97.
- OLIGNY, Kelly-Ann – GAUTHIER, Alexandre – MÉNARD, Indgrid – JAMES, Jonathan (2023): A New Classification of Sexual Homicide Offenders: When the Heterogeneity of Types Allows the Detection of Potential Serial Offenders. *Homicide Studies*, OnlineFirst. Online: <https://doi.org/10.1177/10887679231181597>
- PAGE, Josefa – TZANI-PEPELASI, Kalliopi – GAVIN, Helen (2022): Characteristics of Sexual Homicide Offenders Focusing on Child Victims: A Review of the Literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(5), 2922–2935. Online: <https://doi.org/10.1177/1524838022119511>

- PROULX, Jean – SAUVÊTRE, Nadege (2007): Sexual Murderers and Sexual Aggressors: Psychopathological Considerations. In PROULX, Jean – BEAUREGARD, Eric – CUSSON, Maurice – NICOLE, Alexandre (szerk.): *Sexual murderers: A Comparative Analysis and New Perspectives*. Hoboken: Wiley, 51–69.
- PURCELL, Catherine E. – ARRIGO, Bruce A. (2006): *The Psychology of Lust Murder – Paraphilia, Sexual Killing, and Sexual Homicide*. San Diego: Academic Press.
- RESSLER, Robert K. – BURGESS, Ann W. – DOUGLAS, John E. (1988): *Sexual Homicide: Patterns and Motives*. New York: Free Press.
- RESSLER, Robert K. – BURGESS, Ann W. – DOUGLAS, John E. – HARTMAN, Carol R. – D'AGOSTINO, Ralph B. (1986): Sexual Killers and Their Victims: Identifying Patterns through Crime Scene Analysis. *Journal of Interpersonal Violence*, 1(3), 288–308. Online: <https://doi.org/10.1177/088626086001003003>
- RUZSONYI Péter (2016): Sorozatgyilkosok a rácson túl: „Bestiális emberek – emberi bestiák” I. rész. *Börtönügyi Szemle*, 35(1), 2–22.
- SKOTT, Sara – BEAUREGARD, Eric – DARJEE, R. – MARTINEAU, M. (2019): The Consistency of Sexual Homicide Characteristics and Typologies across Countries: A Comparison of Canadian and Scottish Sexual Homicides. *Journal of Sexual Aggression*, 27(1), 18–34. Online: <https://doi.org/10.1080/13552600.2019.1697831>
- SUN, Poppy – BEAUREGARD, Eric – CHOPIN, Julien (2023): The Significance of Unusual Acts in Sexual Homicide. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 20(3), 181–195. Online: <https://doi.org/10.1002/jip.1619>
- TÖRÖ Klára – KOSZTYA Sándor – KRISTÓF István – MARCSA Boglárka – SÁNDOR Eszter – BARSÍ Evelin – NAGY Dóra (2020): Szexuális erőszakkal társult emberölések Budapesten (2009–2018). *Magyar Tudomány*, 181(3), 343–352. Online: <https://doi.org/10.1556/2065.181.2020.3.6>
- VRONSKY, Peter (2004): *Serial Killers: The Method and Madness of Monsters*. New York: Berkley Books.
- WARREN, A. R. (2020): *Beyond Suspicion: Russell Williams, a Canadian Serial Killer*. New York: Barnes & Noble.
- WATT, M. C. – STEWART, S. H. (2015): A Case Study of Russell Williams. In WATT, M. C. (szerk.): *Explorations in Forensic Psychology: Cases in Criminal and Abnormal Behaviour*. Torontó: Nelson Education, 2–29.
- World Health Organisation (2022): *The 11th Revision of the International Classification of Diseases (ICD-11)*. Genf: WHO.

Jogi források

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
 2.Fk.1511/2006/92. sz. ítélet
 7.B.10/2013/50. sz. ítélet